

POSTANOWIENIE

Dnia 25 września 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Grela

w sprawie z powództwa Syndyka masy upadłości D. sp. z o.o. w upadłości
likwidacyjnej w S.

przeciwko P. sp. z o.o. w P.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 25 września 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 20 września 2018 r., sygn. akt I AGa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 20 września 2018 r., w sprawie z powództwa Syndyka masy upadłości D. Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w S. przeciwko P. Sp. z o.o. w P. o zapłatę, wskutek apelacji powoda, Sąd Apelacyjny w (...) zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 133.228 zł, płatną w 60 ratach, pierwsza rata w kwocie 2.220 zł płatna w terminie do ostatniego dnia pierwszego miesiąca po uprawomocnieniu się wyroku, kolejnych 59 rat w równych kwotach po 2.220 zł płatne w terminie do ostatniego dnia każdego kolejnego miesiąca, przy czym zastrzega się, że w przypadku uchylenia układu wierzycieli zawartego 30 października 2015 r., następnie zmienianego, pozwany

winien zapłacić powodowi kwotę 444.095 zł z odpowiednio określonymi odsetkami, oddalił powództwo w pozostałej części, orzekł o kosztach pierwszoinstancyjnych, oddalił apelację oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania apelacyjnego.

Powyższe orzeczenie w części, tj. w punktach: I ppkt. 1, 3 i 4, III oraz IV, zaskarżył skargą kasacyjną pozwany, zarzucając:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego:

- a) art. 410 i 405 k.c. przez ich nieuzasadnione zastosowanie oraz błędną wykładnię,
- b) art. 410 i 405 k.c. przez ich nieuzasadnione zastosowanie oraz błędną wykładnię,
- c) art. 60 k.c. w zw. z 353¹ k.c. przez jego niezastosowanie i nieuwzględnienie, że wola osoby dokonującej czynności prawnej może być wyrażona przez każde zachowanie się tej osoby,
- d) art. 65 § 1 i 2 k.c. przez jego niezastosowanie i w konsekwencji błędne uznanie, że strony nie zawarły umowy przechowania ani umowy nienazwanej o treści zbliżonej do umowy przechowania,
- e) art. 118 k.c. przez nieuwzględnienie podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia, pomimo, że swoje roszczenie jako zwrot bezpodstawnego wzbogacenia, powód sformułował po raz pierwszy w 2018 r., tj. po upływie okresu przedawnienia, które nastąpiło w 2014 r.,
- f) art. 290 ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze przez zasądzenie świadczenia w sposób częściowo niezgodny z zawartym w postępowaniu upadłościowym pozwanego układem (w zakresie terminu zapłaty pierwszej raty),

2. naruszenie prawa procesowego, mające istotny wpływ na wynik sprawy:

- a) art. 232 k.p.c. i art. 6 k.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. przez częściowe uwzględnienie powództwa w zakresie zwrotu równowartości nienależnego świadczenia, pomimo, że nie zostało ono wykazane co do wysokości oraz ciężar udowodnienia powództwa co do wysokości obciążał powoda,
- b) art. 232 k.p.c. i art. 6 k.c. w zw. z art. 233 § k.p.c. przez częściowe uwzględnienie powództwa w zakresie zwrotu równowartości nienależnego świadczenia, pomimo, że z ustaleń faktycznych Sądu nie wynika, iż pozwany odniósł jakąkolwiek korzyść, a korzyść taką odnieść mogła co najwyżej osoba trzecia („spółka celu”).

We wnioskach pozwany domagał się uchylenia wyroku w zaskarżonej części i orzeczenia co do istoty sprawy przez oddalenie apelacji powoda oraz zasądzenia

od powoda na jego rzecz kosztów procesu za postępowanie w I i II instancji, według norm przepisanych, ewentualnie uchylenia wyroku w zaskarżonej części i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania oraz zasądzenia od powoda na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Pozwany wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jako, że jest ona oczywiście uzasadniona. Nadto wskazał, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne oraz istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Uzasadnił jednakże tylko dwie pierwsze, z wymienionych powyżej, przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W judykaturze już wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakterystyki skargi kasacyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18, niepubl.). Wskazano tam m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Pełnomocnik pozwanego wnioszek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparł w istocie na przesłankach z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej należy wykazać, że popełnione przy ferowaniu zaskarżonego orzeczenia uchybienia w zakresie

stosowania prawa miały charakter kwalifikowany i nie podlegały różnym ocenom, były więc dostrzegalne w sposób oczywisty dla przeciętnego prawnika (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 52 i z 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001, nr 10, poz. 156).

Szczegółowa analiza sprawy prowadzi do wniosku, że powyższa przesłanka nie została wykazana. Wywód, zawarty w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, sprowadzał się do polemiki z zaskarżonym orzeczeniem, nie zaś wykazania, że popełnione przy ferowaniu zaskarżonego orzeczenia uchybienia w zakresie stosowania prawa miały charakter kwalifikowany i nie podlegały różnym ocenom.

W zasadzie, w tej części, w której pozwany powołuje się na przesłankę oczywistości skargi kasacyjnej, przedstawia swój punkt widzenia, wywodzony z własnej oceny materiału dowodowego i proponuje własne ustalenia. Wskazane zabiegi de facto prowadzą do podważenia przyjętej przez Sąd drugiej instancji koncepcji nienależnego świadczenia (bezpodstawnego wzbogacenia). Dotyczy to także terminów płatności poszczególnych rat zasądzzonego świadczenia, gdzie pod zarzutem naruszenia prawa materialnego, w istocie kryje się brak akceptacji, poczynionych przez Sąd, ustaleń faktycznych i dokonanej przez niego oceny zebranych w sprawie dowodów.

Tymczasem, nie można tracić z pola widzenia, że zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c., co do zasady podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Natomiast w myśl art. 398¹³ § 2 k.p.c. w postępowaniu kasacyjnym nie jest dopuszczalne powołanie nowych faktów i dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Reasumując, w przedmiotowej skardze kasacyjnej nie powołano argumentów, które mogłyby świadczyć, że w sprawie doszło do oczywistego naruszenia prawa oraz że w wyniku takiego naruszenia prawa zapadł w Sądzie drugiej instancji wyrok oczywiście wadliwy.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie objęte podstawami kasacyjnymi, doniosłe z punktu widzenia

rozstrzygnięcia sprawy i nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może się przyczynić do rozwoju prawa. Powołanie się przez skarżącego na takie zagadnienie wymaga jego sformułowania oraz uzasadnienia występowania w sprawie (por. niepublikowane postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 listopada 2003 r., II CK 324/03, z 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, z 26 września 2005 r., II PK 98/05, z 10 maja 2019 r., I CSK 627/18).

Przedstawione przez pozwanego zagadnienie nie spełnia warunku istotności. Instytucje nienależnego świadczenia i bezpodstawnego wzbogacenia zostały już wielokrotnie omówione w orzecznictwie Sądu Najwyższego i w nauce prawa.

Tylko dla porządku warto wskazać, że w nauce prawa podkreślono, iż poszukując optymalnej kolejności, która pozwala najlepiej oddać istotę instytucji nienależnego świadczenia, warto sięgnąć do podziału logicznego, czyniąc to przy zastosowaniu dwóch kryteriów: kryterium zaistnienia czynności prawnej oraz kryterium zaistnienia zobowiązania, ponieważ trzecia cecha: spełnienie świadczenia, występuje z natury rzeczy zawsze w omawianych sytuacjach.

Z punktu widzenia wskazanych kryteriów pierwszą kondykcją jest bez wątpienia *condictio indebiti*, gdzie występuje tylko samo świadczenie przy braku zobowiązania świadczącej osoby, drugą stanowi jednak *condictio causa data causa non secuta*, w której występuje już czynność prawna, towarzysząca świadczeniu i mająca na celu zmodyfikowanie dotychczasowej sytuacji prawnej stron, trzecią dopiero kondykcją jest *condictio sine causa*, gdzie mają miejsce już dwie czynności prawne, dokonane odpowiednio przez obie strony, ale czynność zobowiązująca jest *ab initio* nieważna, natomiast czwarta kondykcja *condictio causa finita* charakteryzuje się wystąpieniem czynności po obu stronach oraz zaistnieniem zobowiązania, a dopiero w późniejszym czasie okazuje się, że ta ważna pierwotnie więź odpadła.

Powyższe, krótkie objaśnienie potwierdza tylko bezsporny pogląd, że instytucja nienależnego świadczenia pozostaje na styku formalnym z zagadnieniami dotyczącymi czynności prawnych. Innymi słowy, co do zasady istnienie określonego porozumienia pomiędzy stronami, nie wyklucza nienależnego świadczenia.

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do merytorycznego rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

as]

aj